

DIARIU BELETRISTICU SI ENCICLOPEDICU — LITERARIU.
Cugetări despre valórea si desvoltarea caracterului.

(Urmare.)

Mai observámu despre pasiuni séu patime, cá ele se deriva din poftele, aplecările sí interesele devenite dominante in viéti'a spiretuale a omului. Poftele semiuali in adeveru se sí potu pe bazea boldurilor firesci usioru preface in pasiuni, alesu déca la indestulirea loru omulu n'a procesu indata de la inceputu in modu ratiunale. Asemenea sí aplecările, fia naturali fia castigate, sí nu mai puçinu interesele varie, precum suntu interesulu de avere, onóre, potere, libertate, natiune, patria, relege scl., déca ideiele, pre cari se baséza numitele interese, se redica preste cele-alalte ideie sí se facu domnitórie in consciintia, potu dá nascere pasiuniloru: avaritiei, ambiutiunei nebunesci, despotismulu, fanatismulu religiunariu scl. Dara interesulu de libertate, de patria sí natiune sí de religiune, mergundu numai pana la limitele unui entusiasmu luminatu pentru numitele ideie sublumi, a fostu sí va fi in tóte tēmpurile motorulu celoru mai frumóse sí mai generóse fapte, ce potu se illustre viéti'a individiloru cá sí a popóraloru.

Trecemu preste asiá-numitele pasiuni, nobili, cari tocmai pentru cá suntu pasiuni eschidiēdu mai multu au mai puçinu posibilitatea alesu a judecătii morali cum sí libertatea de a alege totudéuna numai midiolóce morali ducatórie la scopu, nu merita memoratulu epitetu frumosu. Venimu la voiintia, la cea mai insemnata dintre tóte nesuintiele intelectuali ale omului.

Ce este voiinti'a, sí ce insēmna a voi? Atát'a câtu a dorí realizarea cutarui lucru cu

resolutiunea de a-lu sí realizá cu veri-ce pretiu, sí avendu convictiune au celu puçinu credintia despre realizabilitatea acelu-a. Voiinti'a e conscia despre tiēnt'a sa sí despre posibilitatea de a o ajunge; ea e precedata de judecata asupr'a modulu sí midiolóceloru, in care sí cu cari e de a se realizá ce'a ce voimú; e impreunata cu prevedere, prin carea obiectulu seu asiá sí-lu intipuesce sí propune, cá verig'a ultima in lantiulu causeru sí efecteloru. De unde urmédia, cá voiinti'a se formédia prin representatiuni sí imagini despre posibilitatea lucrulu doritu, insoçite de ideie despre placerea, utilitatea sí folósele ce acelu'a ofere, cum sí despre valórea lui morale. In acést'a judecătii i-vine intr'ajutoriu memori'a, prin carea se presinta esperientiele din trecutu, sí fantas'a, care are se usioredie combinarea de planuri sí mediulóce ducatórie la scopu. Nerepresentādu-ne cutare lucru cum se cade, sí nesciindu ce sí pe ce cale voimú, proprie nice cá voimú sí nice nu potemu voi aieva. —

Voiinti'a in fine cu procedur'a mai susu indicata duce la fapta, se manifesta sí trece in fapta, fāra care dins'a ar' remané unu simplu propusu séu intentiune.

Vediuramu deci pe scurtu fenomenele spiretuali mai de frunte, din cari se urdiesce voiinti'a cu fapt'a. Ele constituiescu cauzele séu motivele voiintiei, între cari motive cele mai poterice suntu interesele predominantórie in consciintia; éra in aceste aflāmu elemente si din semiemente sí din ideie.

Se justificăm acum, după cele desfășurate, definițiunea caracterului datu mai susu.

Omulu, această lume mică în lumea cea mare (microcosmos en macrocosmo), e în turele lămei și vieții continuu agitată de amintite mișcări și manifestări ale facultății sale voioșie, de diferitele bolduri, dorințe și poște, aplecări, afecte și pasiuni. Întrebarea e, că ce e de făcutu, că se nu devenim asiă-dicându o trestie clatinată de cea mai lina bôre, o mince aruncată încôce și incolo, o jocăria a sentiementelor și patimelor desordonate? Răspunsu: trebuie se ne predomnim tendințele și nesuțiile, unu stremuru reu suprimându-lu prin altulu salutariu, ce'a ce din ferire diace în potinți'a sufletului nostru, în libertatea voioșiei noastre. Această potinția se maresce treptată cu desvoltarea și înaintarea intelectului, prin care pe calea esperienței și meditațiunei castigă alții și castigăm și noi înși-ne anumite judecări seu principie practice, numite și măcșime de viétia, cari prin deprindere și dedare ajungundu la prevalenția în viétia noastră sufletesca înriurescu că motive puternice deliberațiunea și decisiunea noastră spre fapte, asiă cătu voioșia noastră între asemeni impregiurări în asemeni și nu alte fapte se manifesta. Astfelu memoratele principie practice întocmai devinu regulatôrie pentru viétia noastră precumu principiele teoretice pentru scientia.

Desu amintitele principie practice potu inse în variele situațiuni și casuri ale vieții se vina și în colisiune și contradicere unele cu altele, producundu în noi cu privinția la cutare lucrare intenționată indoela și neresoluțiune. — Cumu se evitămă această și cum se aducem armonia necesaria între ele? Asiă, că le rangiăm într'o sistema de subordonare, facundu se prevaledie cele de pretiu superioru celor de valôre mai neînsemnate, era tôte supunându-le unui principiu supremu, care între tôte stă în ordine pre gradulu celu mai înaltu.

De sine se întielege, că nu e nice decumu lucru indiferente, care se fia acelu principiu supremu conducatoriu, acea stea polare pe cerulu vieții noastre totdeun'a luminatôria. Într'adeveru deca e vorba, că caracterulu se posiéda în realitate pretiu și valôre și se merite numele de caracteru, atunci principiuulu conducatoriu al voioșiei noastre și alu faptelor, purcediatôrie dintru d'ns'a trebuie se fia pretotinde și totdeun'a moralitatea. Elu trebuie se sune: „asiă se lucră, cătu măcșim'a voioșiei tale se póta sierbi totdeun'a și pretotindeni de principiu legislativu generale;“ seu, că se ne folosim de vorbele filosofului Seneca'ă cătra amiculu seu Luciliu ¹⁾: „întipuesce-ti, că unu barbatu nobile, generosu te însoșiesce neîntreruptu pe cărările vieții, și apoi traesce asiă, cătu se nu-ti fia a rosă dinaintea lui.“ Cu unu cuvântu: principiele morali sunt postulate de înși ratiunea, de înși mîntea cea sanetôsă că normative pentru viétia și lucrările noastre.

La diu contra pôte cinev'a se lucre într'o directiune seu alt'a a vieții cu o consecinția și perseverenția uimitôria, și anume alu fără prevedere și precumpenire matura, bunaóra că capriciosulu și cerbicosulu, alu cu rumegare și judecata seriôsă, cum face d. e. avarulu, celu dedatu desfrânelor și alti asemeni; dara pre cine în lume edifica și cui folosese cev'a caracterulu loru nemorale, întemeiatu fia pe egoismu, fia pe sensualitate, fia și pe un'a și pe alt'a?!

Și deca adinôri numitele radecine principale a mai tôte vitiurile din lume, adeca sensualismulu și egoismulu, facu că uneori chiar și omulu încântatu de sublimitatea detorinței sale morali și de frumșetia virtutei se ratecesca și cada moralicesce, religiunea i vine într'ajutoriu, i reintaresce caracterulu prin acea doctrina, după carea a face binele și a ne feri de reu e nu numai unu postulat alu conscienței morali, ci și alu santei legi a lui Ddieu.

Éca în liniamente generali ce se recere la ființa caracterului! Éca din ce pietre nestimate se compune acestu clenodu, decātu care cev'a mai pretiosu nu pôte se esiste pentru unu omu cu cultura adeverată, carele desși nu pôte ajunge la deplin'a perfectiune a acestui idealu, se adopera înse a-si însuși cătu mai multe traseture morali dintr'insulu, cum sunt bunetatea, onestitatea, sinceritatea, dreptatea scl., sciindu, că aceste i constituescu decôrea, noblétia și demnitatea sa cá persóna!

III. *Formarea caracterului e scopulu scopuriloru educării.* Caracterulu are lipsa de dadacirea și desvoltarea cea mai ingrigita. Nimene nu se nasce cu caracteru, ci fiacine aduce cu sine pe lume numai facultatea și potinți'a de-a avé caracteru de-a se face omu cu caracteru. Educațiunea are chiamarea santa de a desvoltá această potere latentă între calitățile spiretului și animei fragedului copil. Éca problem'a pre cătu de frumôsă pre atâtu și între tôte cea mai principală a creșterei!

Formarea caracterului învólve întreg'a cestiune și misiune a educării, pretinde o desfășurare omnilaturale a omului și a poteriloru lui, precumu a celor spiretuali, asiă și a celor fise. Caus'a e învederată. Căci la formarea și otelirea caracterului, cum vedim și vom vedé și mai în detaiu, concure atâtu anim'a cu stremurii și sentiementele ei de totu soiulu, atâtu mîntea cu judecat'a și preceperea, cătu și poterile fise ale corpului, esistându corespondenția între sufletu și corp. Într'adeveru cătu cinev'a va avé concepte mai lamurite despre fenomenele și obiectele lămei esterne; cu cătu mai bine va petrunde și cunôsce scopurile acestor'a, cum și scopulu esistentiei s'ale proprie; cu cătu mai capace este prin o judecată defecată a domină preste stremurii, aplecările și sentiementele desordonate: cu atâtu cultur'a unui cá acel'a ni-se va înfașosiă mai adeverată și mai cu temei, era că consecinția caracterulu lui mai frumosu, mai candidu și mai

¹⁾ Seneca epist. 11 ad Lucil.

perfectu. Educațiunea și cultur'a genuina culmi-
nedia în caracteru.

Cei mai renumiți pedagogi și filosofi moderni
suntu de acordu întru a recunoște și proclama
acelu adevăru, că staruțiile educării se reduc
în ultim'a analize câte toate la formarea și dezvoltarea
caracterului. — Se ascultamu pre câți-va din ei.

„Sub educațiune înțelegem sum'a totoruru
aceloruri iuririri, cari suntu îndreptate spre for-
marea caracterului“ dăce pră nimeritu Currie.
Herbart scopulu pedagogiei lu-numesce „poterea
de caracteru a moralității.“ (Characterstärke der
Sittlichkeit.) „Virtute e numele sumei scopurilor
pedagogice,“ se respica totu dinsulu în altu locu,
„și acăsta virtute e idealulu libertatei interne,
carele în individuu se pefece în realitate stabila,
permanente; ăra libertatea internă stă în relațiunea
dintre doi factori, dintre cunoscerea curata și
voiaintă.“ Diesterweg încă afla „scopulu supremu
alu educării în activitatea proprie, pusă în sier-
bitiulu adevărului, frumosului și bunului, princi-
piulu formale alu crescerei fiindu estmodu actuo-
sitatea proprie, ăra principiulu materiale adevē-
rulu, frumosulu și bunulu.“ Pe urma după Waitz
scopulu educațiunei deasemenea se cuprinde în
acea, că ea se se nesueșca din respoteria a sigură
formarea morale a vietiei.

Dara la ce se mai lungimu firulu citatoru
spre radimarea și comprobarea unui adevăru în-
vederatu că lumin'a sōrelui?! La ce, cându adi
se recunoște, că perfectiunea cea mai mare posi-
bile pe acestu pamentu, fia acă'a a individului
singuritu, fia a societății omenesci, o ajungem
în caracterulu morale și prin caracterulu morale?!

Ăra apoi la fiintă'a caracterului — desī, cumu
dăsemu, esentă'a lui stă în consecință'a și constantă'a
voiaintei, în direcțiunea acăstei firmă și stabile de a
voii sēu nu voi cutare lucru în tōte impregiurările
— concure și mintea și inim'a. Cine lucra conforme
dictamenelorur mintiei în adevăru, dara în adevăru
luminate, acă'a lucra într'un'a și moralicesce, ame-
suratu prescriptelorur moralității; acă'a lucra și
liberuu, cu prevederea, preceperea și conscirea fap-
tei sale, de care prevedere, precepere și conscire
e conditionata libertatea genuina și bine înțelēsa.
În faptele unui că acă'a aflămu drept'acea armoni'a
ratiunei cu anim'a și voiaintă'a; în unulu că acă'a
aflămu, cu alte cuvente, caracteru. Lipsēscă cev'a
din laudat'a armonia, și va lipsi și caracterulu.

„De lipsesce într'unu individuu o singura vir-
tute cardinale, unu singuru habituu virtuale din
concertulu celoru-alalte, tōte lipsesce, tōte cele-
alalte suntu numai la aparenția virtuti,“ afirma
teologii morali. — Asemenea stă lucrulu și cu carac-
terulu. Elu resulta din încântatōri'a concordia a
totoruru facultătilorur omului, puse în sierbitiulu
adeveratulu, onestulu, frumosulu și bunulu.
Pentru acă'a o fapta sēu alt'a, desī vertutiōsa,
dara asiă-dicundu sporadica, o însusire sēu alt'a
buna și frumōsa, dara singurita, în cutare persōna
încă nu face caracteru. Furulu, avarulu, betivulu,
leniosulu, destramatulu, tradatoriulu de natiune și

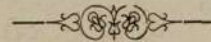
patria s. a. a. încă potu patră între impregiurări
câte o fapta laudabile; totusi cui în lume i-a
trecutu vreodata prin minte a le dá acestor'a drep-
tulu și titlulu de a se potē mândri cu superbulu
nume de ómeni cu caracteru?! Și pentru ce nu?
Pentru că în faptele loru și în motivele totalității
faptelorur loru nu e unitate; lipsesce consecință'a
și constantă'a voiaintei conduse prin principiulu
morale supremu.

Adevăratu că caracterulu estmodu conceputu
este și va rămâne porurea numai idealu. În per-
fectitatea sa deplina nu-lu gasim în nice unu
moritoriu, precumu nemica sub sōre nu e perfectu
cum se cade, nu e fără órecari scaderi. De aci
înse nu urmēdia, că se nu ne adoperăm din res-
poteri a ni-lu însusi în mesura cătu mai perfecta
posibile. Dincontra se nu uităm, că genulu ome-
nescu de candu e lumea s'a condusu pe calea des-
voltareii s'ale prin idealuri: idealulu adevărului
în scientie, idealulu frumosului și onestulu în
arti, idealulu santiei și moralității în relege scl.
Chiaru neșuintă'a omului, de a se apropiă cătu
mai multu de acele idealuri porurea neajunse,
produse nobilitatea fiintei și preste totu progre-
sarea lui.

E detorință'a nōstra dara a face totu ase-
menea și în privință'a caracterului. Cum înse și
pre ce căi? Se vedem.

(Va urmă.)

Dr. GREGORIU SILAȘI.

La scaldă.

Pre tiermuri stă copil'a, în apa se privesce,
Și chipulu din valuri cu dulce i zimbescē;
Apoi se uita 'n laturī, ... nimicu, ... nime nu vine —
E numai ea, și chipulu din undele senine.

Arunca palari'a în ărbă, — blondu-i peru
În unde argintōse i cade preste umēru, —
Se umflă sēnu-i fragedu și tremura că valuri,
Ce 'mpinse de fortune lovescu dōue verdi maluri.

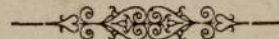
Apoi în riu s'arunca ... Unu pictoruu și unu poetuu
O vedu și fie-care 'și șioptesce în secretu:
— „Pre pânza — dăce unulu — depune-voiu misterulu,
„De care se se mire și ómenii și cerulu!“ —

— „Ăr' eu — dăce poetulu — smulgēndu-mi péna mie
Din aripa de ăngeru, voiu face-o poezia,
Ce 'n lume se nu aiba parechia

Că-ci nici Ea
Pre optu-dieci de pamēnturi parechia nu aveă!

De multu s'a dusu copil'a, ... ăr' pictorulu întrēba:
— Poete! ă'n cetesce-mi! — facut'ai mare trēba?
Tresare-acum poetulu din visuriie-i dulci . . .
Și 'ntrēba și elu: — Dar' tu?! — Eu ?.. dá, dá, bine dăci!

G. SIMU.

Judetiulu.

— Romanu istoricu. —

(Urmare.)

XV.

Dî de tîrgu.

Aveá totu dreptulu Bathori Gábor se fia superatu pe Sasi si prin urmare nu ne potemu mirá, déca diu césulu in care fusese silitu prin perfidi'a loru, dupa-cumu diceá elu, a fugi dinaintea Vlahiloru, déca dîcemu staruía a-si resbuná asupr'a loru, dar' mai cu séma asupr'a judetiului orasiului Brasiovu.

„M'a insielatu!“ 'si diceá elu adeseori, cându se gândiá la Weiss, „dupa-ce mi-a luat pe fét'a cea framósa, m'a lasatu si de batjocur'a selbaticiloru Vlahi.“

„Trebue se-i iáu fét'a cu ori-ce pretiu,“ cu aceste cuvinte incheiá Bathori de obiceiu pornirile s'ale furióse in contr'a lui Weiss.

Nu aflase nimicu despre trist'a sórte a Rucsandrei, si erá cu totul convinsu, cá trebuíá se jaca in captivitatea Sasului.

Am vediutu dejá cá Bathori urmariá cu seriositate acést'a a sa tiénta, cá-ci dejá in primul capítulu alu naratiunei nóstre am apucatu a spune despre insarcinarea cu care judetiulu Cohalmului Weirauch si senatorulu Frank din Sibiiu venisera la Brasiovu, unde ne reintórcemu si noi sosindu acolo pe tîmpulu dupa visit'a soliloru mai susu amintiti, adeca unu anu dupa-ce perise Rucsandr'a.

Brasiovenii se pregatiáu se respinga ataculu lui Bathori, cá-ci in urm'a respunsului ce-i trimisera la provocarea de a i-se supune nu se mai poteau asceptá decátu la unu crâncenu resboiu din partea lui.

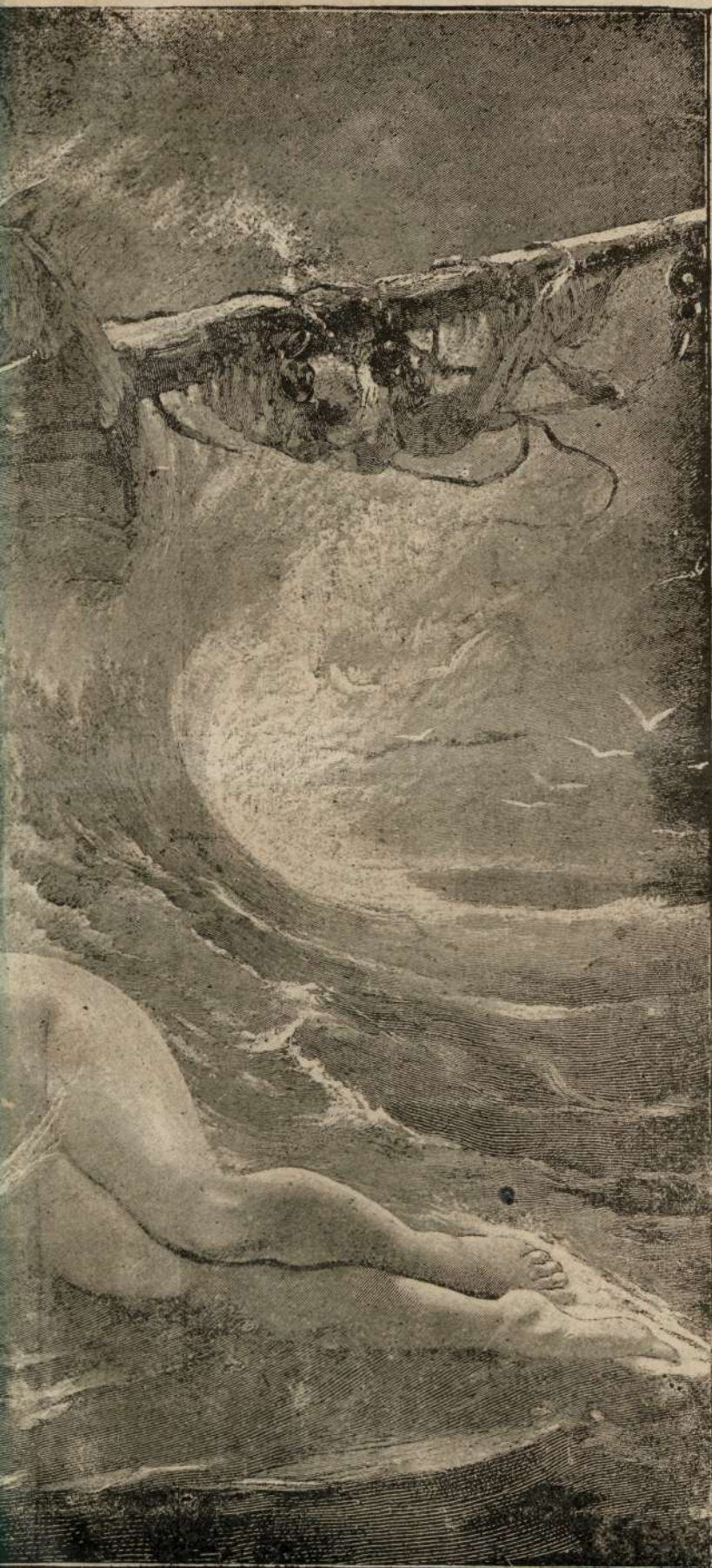
Cu tóte pregatirile de resboiu inse, viét'a cea casnica si comerciulu Brasioveniloru 'si urmá cursulu seu obicînuitu. —

Erá intr'o dî de vineri, dî destinata pentru tîrgu. In piati'a cea mare a Brasiovului domniá o viétia animata.

Dinaintea sfatului stateá pétr'a de hula in care se vedeá sapatu cotulu si stânjinulu spre verificarea mesuriloru. In edificulu sfatului josu erá o odaia destinata cá se servésca in dî de tîrgu de cancelaria funogiului, care impreuna cu doi adjuncti siedeá acolo cá se resólve in modu sumariu contestatiunile ivite intre vîndiatori si tîrguítori si a tiéne cu ajutoriulu dorobantiloru in buna regula mersulu pietiei.

Funogiulu nu se mişcă nici-odata, cátu tiéneá tergulu, de pe scaunulu seu, pe cându adjunctii sei si cu dorobantii eráu mai multu pe-afara prin tîrgu cá se cerceteze tóte cu amenuntulu si se aduca

indata inaintea funogiului nu numai pe litiganti, ci si pe ori-care, care eră surprinsu că umbla cu ocau'a mica.

Dar' unde ar' fi scosu-o acesti'a la capetu, déca n'ar' fi fostu ajutorati cu multa energie si cunoscentia de cauza din partea ehmeșterilor u.

Datori'a acestoru starosti ai meseriasiloru eră se aiba grige, că se se aduca in piatia marfa buna si potrivita legiloru meseriesiloru si se nu lase a trece fără pedépsa nici o calcare a acestoru legi.

De-atunci piati'a Brasiovlui s'a schimbatu fórte multu. S'a curatitu de multa murdarie, si multe maghernitie próste care o incurcău in tóte partile s'au maturatu de-acolo.

Pe acele timpuri de-alungulu canalului, ce vine din tégulu numitu alu cailoru si trece de-a-curmedisulu preste piatia mergúndu pe strad'a caldarariloru in josu, eráu nisce maghernitie mititele in care se vindeá pâne, covrigi si cornuri; — acum a asiediatu acolo pré intieptulu magistratu in loculu acelu maghernitie uu pavilonu de murdarie; — totu asemenea a inceputu se reactiveze ici-colea stélpui, cu care pe-atunci se vedeáu bordate tóte trotoarele spre a feri pe ómenii, care mergu pe josu de pericolulu cu care i amenintia carale trase de cai si vite.

In dile de tégulu prelânga maghernitiile stationare se mai asiediaú prin tégulu si sietre pasagere formându-se strade intregi destinate fie-care, dupa o anume regula, pentru acei meseriasi care nu apucase se prindia vre-unu locusioru in „podulu batusiloru,” că se-si desface ei in-sisi productele meseriei lor.

Cehmeșterii eráu datori se viziteze pe toti meșterii din ehulu, adeca din tagm'a lor, se cerceteze cu amenuntulu marfa ce adusese la tégulu, ce'a ce nu eră nici-decum unu lucru atátu de usioru precum ar' poté crede cinev'a, că-ci unulu séu altulu dintre prieteni si rudenii, care nu fusese pré conscientiosu la cantaritu si la mesuratu, credeá, că ehmeșterulu va face o esceptiune față de elu, ér' déca nu faceá, atunci se nasceáu dușmanii, vorbe si clevetiri; intêmplându-se că se fia femei printre vëndiatori, ce'a ce nu eră nici-de-cum vre-unu lucru rar, atunci vai si amaru de bietulu ehmeșteru, că-ci femeile chiar' de pe atunci tocmai că si acum, — dar' nu se cuvine se dicemu acést'a, că-ci astadi nu se intêmpla asemenea lucru Dómne feresce; dar' inchi-puiti-ve numai crestineloru mele, am gasitu scrisu intr'o carte a Sasiloru afurisitii de ei, — că femeile ar' fi avéndu guri fórte rele, si déca se intêmplá vre-o

data, că țeșteșterulu se le fi superatu cu vre-o vorba macaru, ar' fi pornitu o galagie, încātu vuetulu ce-lu faceá ar' fi patrunsu din piatia pâna la portile orasiului.

Si in dñu'a de care vorbimu noi, afacerile 'si aveáu mersulu loru regulatu.

Primulu adiunctu alu funogiului, Carolu Blues cu nume, insoçitu de doi dorobanti alergà prin tēgu strecurându-se prin desime si oprindu-se la totu loculu unde se audiá vre-o cërta, veniá se impace, se pedepsésca séu se inainteze casulu la forulu mai inaltu, care erá representatu de persón'a funogiului.

Ori-ce omu necunoscutu cu datinele de pe acolo s'ar' fi miratu, că acestu adjunctu erá cu perseverantia si pasu de pasu umaritu de unu cãrdu de cãni care inse nu se apropiáu pré multu de elu.

Din piatia, Blues se abatù in macelaria, care chiar de atunci se aflá in spatiulu remasu liberu intre „podulu batusiloru,” si intre cas'a invecinata, ér' in macelarie fù primitu de țeșteșterulu macelariloru cu care o luá la cercetarea cãrneturiloru. Ici colea cereá dela calfi câte o „ciosvërta“ care fù examinata si cu ochii si cu nasulu.

Macelariulu priviá cu acceptare incordata la mișcarile adjunctului Blues. că óre cum i se va pareá carnea, asiá dupa-cum trebuia se fia séu nu. Unu semnu si éta cã ciosvërtea sburá in mijloculu cãniloru, care acceptasera cu rabdare acestu evenimentu pré doritu de ei.

Alta ciosvërta trecù prin mânile lui si fù reasediata la loculu ei de mai nainte.

Se cercetara si cumpenile tóte si se gasira drepte, afara de un'a. Proprietariulu cumpenei celei strímbe, fù legatu, pe tēmpu de o óra, de pétr'a de hula. In fine țeșteșterulu ceti insemnarea meșteriloru, cari eráu la rēndu cá se taie carne.

Pe acele tēmpuri nu taiá fie-care macelariu in fie-care dñ, ci numai in acele dñle in care i veniá rēndulu, dar' in aceste erá apoi silitu se taie portiunea destinata pentru dēnsulu.

La numele de Petru Turculu țeșteșterulu se oprí, cã-ci nu respunse nimeni.

„Cine-i de façia din partea lui Petru Turculu,” intrebà țeșteșterulu, — „nu raspunde nimeni?” mai adause elu.

„Dēca-i asiá,” decise adjunctulu Blues, „va plati unu fiorinu glóba. Crestēza-ti acést'a jupâne țeșteștere.”

„Ho, ho, én' se vedemu cine va fi acelu'a, care va plati,” tífui acum o vóce de femeia. Barbatii se întórsera cu mirare si vediura indereptulu loru pe soçi'a Turcului, cu façi'a rosfe cá-si-cându ar' fi fostu unu racu fiertu, si cu mânile in siolduri.

Vócea jupânesei Turculu, erá fórte, dar' fórte puternica, dar' ce'a-ce aveá pré multu in vóce i lipsiá in grasimea trupsiorulului ei, cã-ci spre ocar'a meseriei de macelariu a barbatului seu, erá slaba, cá-si cându ar' fi fostu numai unu scheletu imbracatu cu piele preste ciolanele góle, unu scheletu,

care demonstrá puterea s'a vitala numai prin foculu ochiloru scãnteitori si prin puterea gurei s'ale celei tunatóre.

„De diece-ori de i-ar' veni rēndulu barbatului meu, elu totusi nu va taiá carne; de ce, hai? fiindu-cã 'lu dușmanșce țeșteșterulu si fiindu-cã pentru ómeni se taie carnea ér' nu pentru cãni. Voi inse a-ti aruncatu dejá in trei rēnduri cãniloru câte o ciosvërta de carne de-a barbatului meu. Acum dara se taieti voi carne, dēca ve este pofta se mãncati!”

„Dēca soçiulu d.-t'ale nu mai voiesce se taie carne, n'are decātu se faca aretare la cinstitul magistratu alu orasiului, cã ese din țehu,” dñse Blues, „si nimeni nu-lu va mai pedepsi atunci. Dar' pe cãta vreme este macelariu alu cinstitului țehu, trebue se se tfe de lege si se taie carne de câte ori i va veni rēndulu.

„Ba cã nu va taiá cãtu me voru chiemá Ev'a Turcói'a si cãtu voi mai poté vorbi unu singuru cuvēntu macaru. Én' se cuteze se vina la mine cinev'a dupa banii de glóba, cã scfu de bine, cã va aflá gustulu loviturei date cu vatrarulu meu, cã-ci i voiu plesni un'a preste gura, de me va tiēné miute cãtu va traf, asiá se sciti mèi pismașiloru, misieiloru si ómeni de nimicu. Aveti grigie, se fiti voi mai ântânu cum se cade, apoi vērfti-ve nasurile in trebile altor'a. Ce! voi vrēti se fiti domni dela sfatu. Ce mai domni, nisce ómeni, cari nu se folosescu de degetele loru decātu numai pentru a prinde degraba ori-ce ar' gasi de luatu si cari scfu se inchida ochii, cându suntu mituiti.

Lelea Turcói'a aveá plúmâni bune si nici ponosulu ei nu se ispravise inca. Ea ar' fi armatu cu ace'asi iutiēla a vorbi, a spune si a strigá, dēca Blues n'ar' fi ordonatu s'o duca dinaintea funogiului, cá se decidia elu tréb'a.

Dela scaunele macelariloru, Blues se întórsē érași in piatia si merse la maghernitiēle cu pâne, cornuri si cu covrigi. Cercetà pânele si jimbiele. Brutarulu, care se gasiá cu ocaua mica, platiá unu fiorinu glóba, ér' acelu'i'a, care n'aveá pâne destulu de alba, i-se luá voi'a de-a mai cóce tēmpu de optu septemâni, acelu'a inse, care vindeá pâne necópta, se pomeniá de-odata, cã o vede sburându in gurile necunosculatoriloru insoçitori ai judecatoriloru pietiei, adeca in gurile cãniloru.

Mai multi insi avura se indure acēsta pedēpsa. — Acum sosira aprigii cercetori la unu brutariu, care preste totu pareá a aveá o coptura pré usiórica. Cum sosira la magherniti'a lui, luara cumpen'a la mâna si éta cã in adevēru, bucata de bucata se gasi mai usióra decum ar' fi trebuitu cá se fia.

„Meștere Frângepara, éta cã pentru a trei'a óra te gasescu cu ocau'a mica,” dñse Blues. „Antâiaș-data te-am pedepsitu luându-ti pânea, a dóu'a óra, prelânga pâne ai mai datu si unu fiorinu, de ast'a, care este a trei'a data, nu-mi mai scapi cu un'a cu dóue!”

Meșterulu se spariá cumplitu.

Începû se se róge cu umilintia de iertare, jurá, cà nu va mai face asemenea lucru câtu va trái, tóte rugamintele si juramintele s'ale fura iuse inzadaru.

Dorobantii pusera mân'a pe elu, unu tobosaru fû adusu si cu elu in frunte, dupa elu celu vinovatu, de ambele laturi dorobanti, in urm'a loru multimea de curiosi, care aflasera ce'a ce avea se se petróca, ast'felu se porni curiosulu conductu spre strad'a caldarariloru.

„Are se cufunde pe unu brutariu,“ strigà in gur'a mare unu ştrengariu de baiatu, care alergá pe lâng'a tobosaru; si la acésta scire din tóte partile si respântile veniáu baietii si se luáu dupa delicuentu.

Alaiulu trecù prin strad'a caldarariloru in josu, esf prin pórt'a dela capetulu acelei strade si mersè la heleşteulu, care se aflá diuaintea zidurilor, cãm pe dinaintea Tîganiei de astadi, acolo unde este locul de exercitiu alu soldatiloru.

La malulu acestui lacu stateá unu stêlpu grosu cu o bârna tiépêna in cumpena. Acestu stêlpu erá tiênt'a alaiului, cà-ci se oprí diuaintea lui.

Dóue funii gróse, care atêrnáu de bârn'a cumpenei fura impletite in giurulu meşterului, apoi întórsera bârn'a asiá, încátu atêrná de-asupr'a apei, si in batai'a de toba precum si in hurduiturile multimei, brutarulu vinovatu fû cufundatu in apa, dar' numai odata, ér' nu de trei ori cum s'ar' fi cà-diutu, cà-ci têmpulu erá cãm recorosu si delicuentulu s'ar' fi potutu reci, ér' in acestu casu orasiulu ar' fi fostu datoriu a-i întórce cheltuelile de cura.

La acésta executiune nu asistase jupânuulu Blues prea onoratulu adjunctu alu funogiului, ci-si urmasè celea sa prin piatia.

Gasise tóte in buna regula la croitori, cis-mari, ciubucari, palarieri, lacatusi si curelari; dór' numai la unu singuru croitoriu constatase, cà prajin'a pe care aternase vestmintele spre vëndiare erá mai lunga decumu ar' fi fostu permisul se fia. Dupa lege eráu iertati numai cinci coti, dar' prajin'a celui cu pricin'a erá mai lunga cu unu cotu întregu, cà-ci mesurá siese coti.

Acésta neregularitate trebui se se cerceteze mai cu amenuntulu. Resultatulu fû cà se gasira in adeveru cu o parechia de pantaloni si cu unu sumanu mai multu decum erá iertatu a vinde într'o di de têrgu de septemâna. Pentru acésta infractiune croitorulu fû pedepsítu cu o amenda de unu fiorinu.

Trecându dela croitori la argasitori, éta cà unu omu mititelu si ghebosiatu se furisiéza la Blues, 'lu trage de sumanu si-i dice: „Domnule întiepte, am se-ti spunu o vorba. Déca veti merge la Hones Duser, veti gasí, cãutându bine, intre pielea de talpa, in lad'a cea mare dinspre drépt'a trei piei de bou fara córne, cà-ci adi deminétia inca nu se trasese clopotulu dela beseric'a cea mare, cându Duser erá dejá pe la piei. Scí bine, cà nici unui meşteru nu-i este iertatu a cumperá nici o piele, pana-ce nu s'a trasu clopotulu dela beseric'a cea mare in semnu cà têrgulu s'a deschisu, dar' firesce, acel'a care voiesce se cumpere

piei eftine si nu cauta déca lipsesce séu nu córnela dela piei, face dieu mai bine cumperându inainte de a se fi trasu clopotulu. Dar' pentru ce-su in lume eu Mihaiu Pîra si pentru-ce mi-a datu Domnedieu ochi buni, care n'au slabitu desf lunea 'mi díce cà-su betrânu.“ Si cu ast'a ispraví vorb'a, in sine inse mai adause: „Ná prietene Hons, ast'a tí-e resplat'a pentru dragostea t'a, care te-a povatiuitu deuna-díle a-mi díce: „ghiobírca!“ Mihaiu Pîra nu da si nici nu latra, dar' muşca, frate Hons, muşca unde te dóre mai tare.

In realitate la Duser se gasira intre pieile de talpa trei piei neargasite, fara córne; mesterrulu Hons trebui se deá glóba unu fiorinu si totu-odata i-se luara si pieile. Afara de ast'a se mai gasira la elu si trei piei reu-luerate, care fura si ele confiscate.

La cojocari nu fû nici o pricina, dar' mai marele calfiloru anuntia çehmeşterului doi cojocari, cari se negutiatoriáu cu piei. Numele loru fû insemnatu, cà-ci fie-care din ei erá datoriu a plati câte unu fiorinu la altariulu sfântului Mihaiulu patrouulu cojocariloru.

Blues pornindu de-acolo audi de-odata o cërta mare dinspre sietrele postovariloru, ce'a-ce 'lu făcù se alerge dreptu într'acolo.

Erá indesuiela mare la postovari, asiá încátu abiá potù se patrundia Blues prin sfrurile ómeniloru. Unu glasu sbieratoriu strigá: „Diece bucati carasie (celu mai bunu postavu ce-lu faceá pe-atunci boboarii) am tocmitu, ér' tu voiesci se-mi bagi printre ele trei bucati de postavu mai prostu; nu merge asiá; me ducù la funogiu; n'asiu fi crediutu nici-odata, cà Brasioveni se fia asemenea insielatori.“

„Hoei,“ respunse o vóce îngânátore, „dara ni credi, n'ati mai slobodítu inca taurulu de pe coperisiulu besericei, de cându l'ati trasu acolo cu funii, cá se pasca erb'a crescuta pe sfântulu vostru lacasiu?“

Risete sgomotóse aprobarea acestu respunsu nepotrivitu la plângerile Fagarasianului.

Dar' omulu nostru din valea cepeloru nu-si pierdù cumpetulu, ci strigá in gura mare, cà nu va suferi cà se fia insielatu de boboarul din Brasiovu.

Blues si cu çehmeşterulu sosindu acolo, caus'a se trase in cercetare si se constatà, cà Fagarasianulu avea in adeveru dreptate. Meşterulu fû silitu a luá inapoi postavulu celu prostu si a dá altulu din celu bunu si a mai dá glóba doi punti de cëra.

Inspectionarea têrgului merse in carsulu seu celu obicínuitu, cându de-odata se nascù unu sgomotu mare in mijloculu pietiei.

„Vinu, vinu,“ strigáu ómenii din tóte partile, ér' lumea alergá càtra strad'a manastirei, apucându pe ea in josu si esíndu in cete dese prin pórt'a orasiului unde se insírara glóte, glóte, asceptându se vina cei anuntati.

(Va urmá.)

TEOCHAR ALEXI.

Bunic'a si nepotielulu.

(Urmare.)

Inca nu plânge miculu meu — i dîse be-trân'a, — partea cea mai amara a lectiunei urméza numai dupa acést'a. Tu ai unu defectu mare, si de óre-ce defectulu nu âmbla nici-odata singuru lînga elu e si fratele seu. Preste totu nu esti crutiatoriu, — acest'a ti-e defectulu celu mare; — apoi mai esci si intrecutu, — si acest'a ti-e defectulu celu micu. Tu primesci dela mine 15 cr. pe septemâna pentru a-ti procurá dejunulu; — ce ai făcutu cu o septemâna inainte de ast'a, joi'a, cu banii destinati pentru dejunu? Oh! eu sciu totulu. Te-ai dusu in pravalî'a din coltiulu stradei si toti 15 cruceri i-ai datu pe stafide.

— Adeveratu — respunse copilulu cu tonu lînu stergêndu-si lacrimile.

— Déca fapt'a t'a neprecugetata ar' fi avutu de resultatu numai ace'a, cá tu ai trebuitu se te indestulesci in tóte demanetiele unei septemâni cu pâne góla, — nici cá m'asiu mai gândi la ea, ba din contra, m'asiu chiar' bucurá, cá fapt'a t'a te-a pedepsitu; dar' necrutiarea t'a a avutu de resultatu o punga góla in tîmpu de-o septemâna, ce'a ce tîe ti-a causatu dejosire si superare mare. Joi in decursulu preumblarei v'ati întêlnitu cu unu omu seracu si ranitu; inimele consoçiloru tei s'au indoiosiatu si indata au colectatu cev'a pre sém'a bietului seracu, dar' tu din propri'a t'a eróre nimicu nu ai potutu dá, fiindu-cá nimicu nu aveái.

Josifu si-a plecatu capulu si cuprinsu de rusine ar' fi doritu se-lu inghitiésca pamentulu.

— Poti vedé deci miculu meu prietinu, cá crutiarea nu e numai ordine si curatienia ci cáte odata ins'asi dignitatea si mariimositatea in sene si referitoriu la acést'a 'ti voiu povesti o intêmplare din viéti'a mea ce e oglind'a iubirei, ingri-girei si a prevederei materne.

„Mosiulu teu a fostu incâtv'a pradatoriu; póte chiar' dela dînsulu ai moscenitu si tu acestu defectu, cá-ci defectulu e cá isvorulu; precum acest'a adese-ori ésa in departare mare, — asiá si acel'a cáte odata numai dupa mai multe generatiuni apare. Cându a eruptu revolútî'a, cându lumea intréga stá cu noi in lupta, banii de auru si de argintu au devenitu fórte rari si in comerçiu au venitu bancnotele. — Odata ti-am fostu esplicatu cá ce suntu bancnotele acelea. Am prevediutu, cá nu preste multu va interveni scaderea pretiului bancnoteloru si de óre-ce aveám multu din natur'a furnicei, cu ostenéla mare am adunatu 15 ludvici in auru, si cu mare grigia i-am pastratu. Ins'a-mi nu sciu cum barbatulu meu mi-a descoperitu acestu tesauru ascunsu, s'a bucuratu fórte multu de elu si voiá cu ori-ce pretiu se mi-lu iée. — Dar' eu i-am respunsu simplaminte ast'feliu:

— Oh, nu; acesti'a nu ti-i dáu! Aurulu e alu meu si l'am pastratu cá se cumperu pe elu pâne copiiloru mei!

Barbatulu meu m'a rîsu, m'a batjocoritu si mi-a facutu mai multe imputari, — dar' eu am

fostu neinduplecavera. — Si nu mi-am imputatu mai târdiu. — Resboiulu nu a făcutu pre nimenea mai avutu, si pre urn'a lui a venitu fómetea. Nu erá farina, nu bucate, nu bani! Si ómenii cei mai avuti trebuiau se traésca din pânea ace'a négra, — ce ti-am fostu aretatu-o si tîe. Atunci am luat inainte cei 15 bani de auru adunati si grigiti, si — ce'a ce nu poteám face cu 100.000 franci in bancnote, — am cumperatu pre ei unu sacu cu farina, si in nópte cu usiele si ferestrele mciuate, am pregatitu nesce colaci mici, albi cá ghioculu si buní fâra séménu. Acesti colaci albi au sustienutu viéti'a celoru patru copilasi ce-i aveám, pentru-cá in tîmpulu acel'a multi copii au muritu de fóme. — Asiá dara gâcesce la ce potu eu multiamí acésta fericire nemarginita?! Asiá e, cá prevederei si crutiarei.“

Ast'feliu a vorbitu bunic'a. — Óre o mama potu'ar' fi vorbitu mai bine? — Nu. — Insusi tîmpulu vechiu, viéti'a petrecuta in munca continua si in mediloculu esperintieloru au potutu dá be-trânei femeii ace'a putere patrundietóre si convingatóre, care a gravatu in inim'a lui Josifu in modu nestergibilu prevederea si crutiarea!

V.

Atunci a intervenitu o intêmplare momentósa in viéti'a lui Josifu: — si-a procuratu adeca o picsida. Sciti óre d-vóstra ce este picsid'a ace'a? Acelu vasu micuti, gatitu din lutu, care are in partea de-asupr'a o gaura mare si lunga, a cárei pretiu e 1 cr. séu 2, si care da ansa la multa calculare si escitare. Sunetulu ce-lu produce cruceriulu séu franculu aruncatu pre gaur'a picsidei sunatóre, produce totu-de-a-un'a in sufletulu proprietariulu unu cutremuru. Sune picsid'a acést'a mai ascutitu séu mai tîmpitu, ea totu-de-a-un'a aréta cá contiéne bani. Cáti bani contiéne inse o ast'feliu de picsida nu e bine se scéte nici chiar' proprietariulu ei, de óre-ce tocmai acésta nescientia — despre ace'a ce posiedi — e caracteristic'a acestei picside, si de ace'a cine posiede o picsida se chiar' nisuesce intru ace'a cá se uite cátu a aruncatu intr'êns'a, ast'feliu cá la spargerea ei se-i úa surprinderea cátu mai placuta. Si ce díua frumósa e díu'a spargerei acestei picside! Cum tresare inim'a atunci, cându la lovitur'a ciocanului, privimu sum'litî'a adunata cu atâ'ta diligintia! Oh, cu o bucuria asiá de mare aflamu si marturisimu atunci cá mate-matec'a — e frumósa scientia, adaugerea — frumósa regula; si sum'a — frumosu cuvêntu!

Josifu asiádara si-a cumperatu picsida. Cá pentru ce si cu ce scopu, n'a amintitu nici cu unu cuvêntu bunicei s'ale, asemenea nici bunic'a nu l'a intrebatu nimicu, crediéndu cá nu e bene a conturbá pre copii in secretele loru nevinovate, cari adese ori suntu semnele interne ale transformarei. — Fie-care sufletu are unu coltísioru secretu. Se respectámu deci inimile ténere, intocmai cá si cuiburile celea mici; se nu conturbámu activitatea interna a sentiéminteloru si gândiriloru copiiloru, intocmai cum nu conturbámu paserea in tîmpulu celu placutu alu desceptarei.

Dar' pe lângă tóte că bunic'a erá una contemplatória tacuta a secretului lui Josifu, totusi nu-si potea retiéneá câte unu surisu, vediéndu cum se nisúia Josifu din tóte poterile cá se-si ascundea picsid'a dinaintea ei; cá-ci elu numai atunci o luá înainte, cându erá siguru, cându-lu vede nimenea.

Bunic'a — credintiósá spiritului negociator-rescu, ce si l'a fostu insusítu, — de câte ori Josifu se portá bine séu aretá progresu in cev'a — 'lu premiá; ast'felu a promisú nepotielului, cá pentru obtinerea cruciulitiei de argintu (ce'a ce documentéza, cá elu e „primul.“ in scóla), — 'lu va premiá cu o anumita sumulitia, pentru portarea esemplara de preste septemâna așiderea, precum si pentru câte o scrisóre buna séu recitarea precisa si corecta a cutarei poesii; si lucru naturalu, tóte acestea premii lunecáu pe gaur'a picsidei s'ale sunatóre.

Josifu aveá o matusia, dela care a primitu cá premiú de anulu nou 5 franci, acesti'a inca si-a aflatu locu de odichua in picsid'a s'a! La mediulocu anului, pentru succesulu stralucitu ce l'a avutu la esamenu, a capetatu dela nanasiulu seu unu napoleonu, care asemenea a lunecatu in picsida. Ba ce e mai multu, bunic'a a observatu cu uimire si adéncu patrúsa, cum Josifu 'si folosese numai jumetate banii destinati pentru dejunu, ér' pe cei'alalti si-i arunca in picsid'a sunatóre. — Ce planiséza, pentru ce aduna elu óre banii acesti'a? Nu odata si-a batutu capulu bunic'a cu întrebarea acést'a, — dar' cine póte patrunde secretulu inimei unui copilu?!

A sositu díu'a de 15 Augustu; care pentru Josifu erá trista si placuta totu-de-odata. In díu'a acést'a a moritu mama-s'a, si in díu'a acést'a s'a nascutu bunica-s'a. Betrân'a femeia sciá din esperientia, cá suvenirulu intemplaminteloru familiare, — referésca-se ele la jale séu bucuria — impintéza sufletulu pruncului spre totu ce e bunu, si-lu retiéne dela totu ce e réu; sciá cá reamintirea comuna eserciata in decursulu aniloru, nu póte indemná sufletulu copilului decátu spre bine, — spre scopulu acest'a in fie-care anu la 15 Augustu 'si duceá nepotielulu in cimiteriu. — 'Lu asiediá la morméntulu mamei s'ale, si multe si frumóse i povestíá despre dâns'a. — Cându bunic'a s'a obligatu a luá pre umerii sei gréu'a sarcina de-a portá grigia de nepotielulu seu, a făcutu promisiúnea, — cá se va nisúí in totu modulu a presentá copilului pre parintii sei pierduti prin vorbire continua despre ei si despre caracterele loru.

Si intru adevéru, bunic'a si-a implinitu promisiúnea. Josifu 'si cunosceá asiá de bine pre tata-seu si pe mama-s'a, cá-si-cându totu cu ei ar' fi traitu, le cunosceá datinele, sântiemintele, limbagiulu; — nu numai de-asupr'a patului seu contemplá dânsulu portretele loru, ci tipulu loru moralu traí in sufletulu seu in — inim'a s'a! — Asiá-dara in o ast'felu de dí momentósá cum erá 15 Augustu, dupa-ce s'a intorsu dela visit'a cea jalnica si pia, Josifu in celu mai mare secretu a

deschisu unu scriiniu vechiu, din care scotiéndu o laditia a pusu-o pe mós'a de lucru a bunicei s'ale, ér' elu s'a retrasu in chili'a vecina dupa usi'a de glaje, de unde poteá se védia totulu, fâra cá se fia vediutu. — Betrân'a femeia nu preste multu întrá in chili'a.

— Ce felu de laditia e acést'a?... — se întrebá in sine vediéndu laditi'a.

Josifu si-a astupatu gur'a cu amendóue mâ-nile, cá se nu isbucnéscá in rîsu.

— Oh! Domnedieule bune! — strigá bunic'a deschidiéndu laditi'a. — Ah! D-dieule bune! Ce naframa frumósá de pèru de camila e acést'a! Cine a potutu-o pune aci? Ce se întempla aici? A cui e nafram'a acést'a?...

La audirea unui rîsu inadusítu ce veniá din chili'a vecina, s'a intorsu indereptu repede si vediéndu pe Josifu a strigatu plina de bucuria:

— Oh, miculu meu Josifu! tu esci acel'a! Acest'a-i premiulu teu! Tu mi-ai procuratu acestá surprindere placuta! Vino se te sarutu odata!... Ce nebulia!... Frumósá, de totu frumósá naframa!... Ah! acest'a a fostu dara scopulu acelei picside renumite!... Ce copilu placutu esci tu!... Si cu acestea l'a acoperitu de sarutari... a plânsu... a rîsu, cá o copila mica.

— Dar' in sfêrsítu cum ai gâcitu, cá am avutu asiá mare placere se pot. posiede o ast'felu de naframa de pèru de camila?

— Nu-ti aduci a-minte — respunse copilulu, — cá numai cu o jumetate de anu înainte de acést'a, am vediutu espusa la o pravalie o ast'felu de naframa, si tu te-ai fostu esprimatú: „O! placemi-ar' se am o ast'felu de naframa!“

— Si tu dupa o jumetate de anu ti-ai adusu aminte de acést'a?!

— De-atunci n'am avutu altu gându... De câte-ori treceám pre lângá pravalia ace'a totu-de-a-un'a me uitám cá mai aflá-se ast'felu de naframi... Aveám o frica ingrozitóre, cá nu cumv'a se se vëndia tóte.

— Si cum ai luatu-o?

— Am ítratu in pravalie si-am cumperatu-o!

— Singuru?

— Singuru.

— Si déca me gândescu — continuá bunic'a sarutându cu patima pre nepotielulu seu, — cá din ast'a causa ai pusu la o parte remuneratiunile t'ale, premiile de anulu nou, pentru acést'a te-ai lipsitu de jumetatea dejunului teu... Oh, pentru-cá eu sciú totulu! Cátu de bunu si cu cáta judecata esci tu!... Si eu care am doritu asiá de fierbinte o ast'felu de naframa!... Asiu cutezá se me prindu, cá a costatu 40 de franci!...

La acestea Josifu a respunsu prin unu „ah!“ indignatoriu, — dupa ace'a a tacutu si a inceputu a plânge linu si dorerosu.

— Ce ai copilulu meu?!

— Nepotielulu taceá si plângeá.

(Va urmá.)

(Ernest Legouvé.)

G. Simu.

CRESCEREA COPIILORU IN FAMILIE

DUPA CERINTIELE SCÓLEI.

— *Consilie practice pentru parinti.* —

(Urmare.)

Inainte de a face inse unu pasu mai departe pe calea acést'a, se vedemu mai ântâiu: ce este scól'a si ce vrea ea?

Din cele pâna aci dise vediuramu, cà cei mai de aprópe, care suntu chemati a se ingrigi de crescerea copilului, suntu parintii. Ei suntu cei de-ântâi invetiatori si crescatori ai copilului, pusi de insusi D.-dieu, carele a saditu in inim'a loru sântiulu iubirei, — sântiu, care i-i indémna neintreruptu a se jertfi si ingrigi de crescerea loru. De ace'a, cas'a parintiésca séu famili'a este loculu celu mai firescu, unde se pune temel'ia crescerei adeverate.

Este scíutu inse, cà cei mai multi parinti, suntu siliti de impregiurari a petrece partea cea mai mare din dí afara din familia, muncindu pentru sustiënerea vietiei, si in tîmpulu acel'a suntu siliti a-si lasá copii in mân'a sortii, care vedi-bine are urmarile cele mai rele pentru crescerea loru; altii éra avëndu tóta bunavointi'a si totu tîmpulu de lipsa pentru a se ingrigi de crescerea copiiloru, totusi nu potu face acést'a mai departe, fiindu-cà ie lipsescu cunosciintele de lipsa pentru acést'a, mai alesu in ce'a ce privesce desvoltarea si luminarea mintii copilului, unu altu casu, care are urmari totu asiá de rele asupr'a crescerei cá si celu de-ântâiu. Din pricinile acestea, ómenii s'au vediutu siliti a cãutá unu altu locu alaturea cu cas'a parintiésca, care se implinésca mai departe ace'a ce parintii n'au potutu implini in crescerea copilului, si loculu acést'a este scól'a.

Scól'a inse nu este chemata a impleni numai ce nu potu dá parintii copiiloru, ci este mai multu: ea este unu asiediamentu, ce patrunde adêncu in crescerea din familia, este unu asiediamentu asigurat si garantatu prin lege mai la tóte popórele din lume, unde au petrunsu radiiele crestinismului si lumin'a adevérului. Scól'a aduna in sênulu seu copilasii dela mai multe familii si-i deprinde a locui impreuna in cele mai strinse legaturi de prietinte cá si fratii cei buni, cá si copii unoru singuri parinti. Ea forméza unu cercu familiaru mai largu, unde iubirea si prieteni'a f-i léga strinsu pe copilasi unii de altii, si unde invetiatoriulu, cá alu doilea parinte alu loru, f-i deprinde la totu ce e bunu si folositoriu loru si i duce incetu si cu mare bagare de séma spre imperati'a luminei si a sciintiei, spre adevéru si spre adevérat'a cunóscere de D.-dieu. Sub scóla dar', nu se póte intielege zidirea materiala, ci invetiatur'a si sciinti'a, ce o primescu copii in ea. Scól'a, pentru-cá nu cumv'a se gresiésca drumulu adevératu, ce trebue urnatu in crescerea copiiloru, 'si are unu planu bine alcatuitu si intocmitu. Parintii inca potu se ajute multu acéstui planu si

se dea unu mare spriginu scólei, déca séu cum, si au bunavointia.

Totu ei potu se-i strice fórte multu acéstui planu si se impiedece scól'a fórte tare in mersulu ei, déca nu séu cum, séu déca au rea vointia spre ea. — Se vedemu, cum potu ajutá si cum potu stricá scólei. — Potu ajutá scólei, déca inca de cu vreme le istorisescu copiiloru lucruri bune despre ea si despre invetiatoriu, cá asiá prunculu, cându merge ântâiasu-data la scóla, se privésca in ea a dóu'a casa parintiésca, si pre invetiatoriu, cá alu doilea parinte, precumu si este. Si potu stricá, istorisindu-le lucruri urite despre scóla si infricosîndu-i cu vorbe nechibzuíte cá: „Ascépta numai misielule, cà te dáu eu la scóla, unde se mi te bata dascalulu, scfi colea la ialanga,“ si altele câte si mai câte de feliulu acestor'a, care numai bine nu potu aduce scólei.

Potu ajutá mai departe, déca urmarescu de-aprópe pe copilulu datu la scóla, spre a se convinge, déca se póta cum se cade si déca se silesce la invetiatura séu nu, si déca afa din potriava se se sfatuésca prietinesce si fratiesce cu alu doilea parinte, adeca cu invetiatoriulu, si hotaririle luate in aceste sfatuiri prietinesci, se le urmeze si o parte si alt'a neschimbate. — Mai potu stricá aci, déca unu parinte trimetiéndu-si copilulu la scóla, crede cà s'a scapatu de ori-ce indatorire de parinte mai departe, dicîndu éra si alte vorbe nechipsuite cá si cele mai dinainte: „L'am datu la scóla, cá se-si mai bata si dascalulu capulu cu elu,“ séu „pentru ace'a i platescu dascalului, cá se-lu invetie.“ O! câtu de amaru se insiela unu ast'feliu de parinte! — Copilulu datu la scóla se póte asemená cu unu feliu de pomisioru, de care au se ingrigiésca totu-de-a-un'a doi gradinari. Unulu se aduca apa si se-lu ude, ér' celu-alaltu se-lu curetie de uscaturi si de omide si se-lu apere de vënturi si alte influentie stricatióse. Indata ce unulu a incetatu de a-lu mai udá, celu-alaltu inzadaru 'lu mai curatia si-lu mai apera de vënturi, cà elu neavëndu umediéla la radecina, se usuca. Totu asiá se intêmpla, candu unulu 'lu uda cumu se cade, dara celu-alaltu nu-lu curatia de omide si de uscaturi si nu-lu apera de furtuni, ajunge la ace'asi isprava. Pomisiorului crescerii din scóla i trebue umediéla din cas'a parintiésca, cà-ci radecin'a si-o are aci, si scól'a nu póte ajunge pâna acolo se-i dea ace'a umediéla de care are neaperata lipsa.

Unu parinte ajuta scólei, cându ace'a ce poruncesce invetiatoriulu copilului, cauta si elu a-lu face se implinésca, cându dojenirile, bá chiar' pedéps'a intrebuintiata câte odata din partea invetiatoriului pentru indreptarea copilului, elu inca o apróba si lucra ast'feliu impreuna cu scól'a pentru indreptarea si inaintarea copilului.

(Va urmá.)

Joanu Dariu.

DIVERSE.

Cronica. — 4 Octobře st. n. 1888 in Naseudu.*) S'au implinitu dejá in 4 Octobře a. c. unu patrariu de seculu dela deschiderea gimnasiului din Naseudu. — Dîu'a aniversaria a deschiderii si totu-odata onomastica a Majestatiei, s'a serbatu in totu anulu cu solemnitate mai mare ori mai mica dupa impregiurari. — In acestu anu, s'au adausu d'oue momente insemnate, cari au contribuitu la serbarea estra-ordinaria a acestei serbatori. Unulu este implinirea a d'oue-dieci si cincide ani dela deschidere, alu doilea terminarea clădirei pomposului edificiu gimnasiale. Momente destulu de insemnate suntu acestea pentru a mari serbat'orea indatinata.

Nu voi descrie t'ote amenuntele solemnitatei, ci in urmat'oriele voi face numai o schitia despre decursulu acelei'a.

Este lucru firescu cumcã pentru arangiarea serbarei a trebuitu se se aléga unu comitetu, care se faca t'ote pregatirile pentru serbare.

Comitetulu alesu nu a intrelasatu a face t'ote cele posibile pentru cá de o parte serbat'orea se reésa pre cátu de splendidu, éra de alt'a, cá program'a statorita se se esecute cu t'ota acuratet'ia, mantienéndu-se ordinea de susu si pâna josu. — Postu-a invitata t'ota lumea — sit venia verbo — se partcipe la serbat'ore. — Dintre somitatile invitate au promis a participá Ilustritatea S'a episcopulu Gherlei; comisariulu regiu pentru tienutulu fostei granitie naseudene, baronulu Bánffy; consiliariulu de sectiune in ministeriulu de culte, Klamarik; deputatulu dietalu, Dr. Jellinek.

La trei Octobře s'au tramisu pentru beneventarea inaltiloru óspeti trei deputatiuni; un'a pana in Bistritia cá se intémpine pre Ilustr. d. episcopulu Dr. Szabó, la gara, si se-lu insoiéscã pâna in Naseudu, d'oue la marginea cercului pentru a beneventá pre comisariulu regiu si érasu pre Ilustr. d. episcopulu.

Dintre innaltii demnitari a sositu mai ántâiu comisariulu regiu, insoçitu de deputatulu Jellinek. Beneventatu a fostu insoçitu de deputatiune pâna in Naseudu. In capetulu de susu a Naseudului érá redicata pórt'a triumfala cu inscriptiunea „bine a-ti venitü.“ Corulu didacticu si a oficialiloru, scolarii tuturoru scóleloru, pompierime, alti onoratorii si poporu numerosu asceptáu sosirea inaltiloru óspeti. La sosirea comisariului band'a pompierime intoná o piesa, dupa care primariulu opidanu a beneventatu pre inaltulu óspe. Dupa beneventare a fostu petrecutu pâna la cuartiru.

Cám la o jumetate de óra s'a datu semnalulu, cumcã sosesc Ilustritatea S'a episcopulu. Nu multu dupa darea semnalului a si sositu, fiindu

insoçitu de o deputatiune esmisa si de o suita numerósa. Impreuna cu Ilustritatea S'a sosit si consiliariulu de sectiune Klamarik. Primirea o fácü si acumu primariulu opidanu la pórt'a triumfala. De aici merse Ilustr. S'a la beserica, unde 'lu asceptá clerulu in ornatu. Aici se cetira rogatiunile dela lithia, dupa care se dusera la cuartiru.

Curéndu dupa ace'a se incepü serenad'a cu tortie. Junimea studiósã adunata in curtea gimnasiului vechiu esi afara in ordine cu tortiele aprinse, se postá inaintea edificiiului gimnasialu, care érá iluminatu fiindu asiediate trei transparente, unulu in usia si alte d'oue in d'oue ferestri. Asemenea a fostu iluminatu edificiuulu celu nou, si t'ote casele de pre strad'a principala. La edificiuulu celu nou asemenea au fostu puse mai multe transparente. Pornindu conductulu dela edificiuulu vechiu a mersu mai ántâiu la cuartirulu Ilustr. S'ale, d-lui episcopulu, apoi la a comisariului regiu, la consiliariulu Klamarik, la presidentele comitetulu adm. de fondurile scolari, si in urma la directorulu gimnasialu. In totu loculu a vorbitu cáte unu scolariu din clas'a VIII. Respunsurile date, au facutu placute impresiuni. Religiositate, moralitate, sciintia si patriotismu au fostu punctele principali, prelânga cari s'au grupatu respunsurile.

Dupa serenada a fostu sér'a de cunoscentia in o chilia a noului edificiu gimnasialu, intocmita anume spre ace'a.*) La acést'a au participatu Ilustritatile S'ale, episcop. Dr. Szabó, comisariulu regiu, comitele supremu baronu Bánffy, consiliariulu de sectiune Klamarik, deputatulu Jellinek, suit'a Ilustr. S'ale dlui episcopulu, si multi altii din locu si din afara.

In 4 Octobře s'a inceputu serbat'orea éra dela edificiuulu celu vechiu gimn., unde decanulu colegiului profesoralu 'si luá remasu bunu dela acelu edificiu, care a fostu foculariulu instructiunei in unu patrariu de seculu. Dupa ace'a junimea si corulu didacticu mersera la beserica. Liturgi'a se celebrá pontificându Ilustritatea S'a episcopulu, asistându unu numeru fórté insemnatu de preoti. Dupa liturgiã se cântá „Marire intru cei de susu,“ si se cetira rogatiunile pentru imperatulu-rege, si apoi mersera cu totii la edificiuulu celu nou, unde s'a facutu sântirea apei. Dupa sântirea si stropirea edificiiului, se fece predarea si primirea edificiiului, predarea si primirea stégului gimnasialu donatu junimei studiósé de cátra damele din Naseudu si giuru.

Terminandu-se solemnitatea aici, clerulu se reintórse in beserica, unde Ilustritatea S'a schimbá ornatulu cu mand'a si camilafc'a. De aici a fostu petrecutu pâna la cuartiru. — Din incidentulu onomasticee Majestatiei S'ale, inteligent'ia si onoratorii condusi de Ilustritatea S'a episcopulu, mersera la comisariulu regiu. Conducatoriulu in numele tuturoru descoperi sémtiemintele de credintia

*) Corespondentulu „Gazetei“ numai din eróre a totutu se scríe, cá sér'a de cunoscentia a fostu in otelulu „Griviti'a.“ Coresp.

si loialitate câtra monarchu si dinastia, rogându pre comisariu, cá acestea se le aduca la cunos-cinti'a prea inalta. Comisariulu promise a fi in-terprete in acésta privintia la inaltulu tron. — Dupa acestea se facura curteniri la Ilustr. S'a episcopulu, cons. Klamarik, la presedintele comi-tetului si la deputatulu Jellinek.

La 2 óre se începù banchetulu, la care par-ticipara 160 de persóne. In decursulu aceluia se tienura 13 toaste oficióse, intre cari pentru Ma-jestatea S'a regele, Inaltulu regimu, metropolitulu Vancea, episcopulu Szabó etc.

Au sositu mai multe telegrame, intre cari fórté placuta impresiune a facutu telegram'a Ilustr. S'ale. dlu episcopu a Lugosiului Dr. Mihályi. Cele mai multe telegrame sosira dupa banchetu. — Sér'a a fostu balu. Inainte de pausa mai multi tineri imbracati in costumulu nationalu au jocalu romanulu, batut'a si calusieriulu. — Ilustri-tatea S'a dlu episcopu plecà indata dupa banchetu. Comis. regiu, consiliariulu Klamarik si deputatulu Jellinek luara parte la balu si privira cu atentiune jocurile nationali.

Serbatórea a fostu marétiá, a decursu in cea mai buna ordine — numai se ne fia de bucuria si fericire.

O descriere a edificiului va urmá de-odata cu desemnulu aceluia.

Hymen. Dlu *Dr. Aurelu Muresianu* proprietariulu si redactorulu diarului cuo-tidianu „Gazet'a Transilvaniei“ s'a cununatu in 21 octombre n. cu gentil'a domnisióra *Elena I. B. Popoviciu*, absol-venta a scólei de pictura din Vien'a. — Urramu noiloru casatoriti cea mai fericita viétiá conjugala intru lungime de dfile!!

Denumiri. Dlu *Simeonu Popescu*, fostu protopresviteru gr. or. alu Sibiiului, a fostu denumitu de profesoru la facultatea teo-logica a universitatiei din Bucuresci. — Dlu *Vasiliu Gr. Borgovanu*, fostu profesoru-diriginte alu institutulu pedagogicu din Gherl'a, a fostu denumitu de profesoru p. ord. alu pedagogiului sup. din Bucuresci. — Dlu *Vasiliu Lesiu*, teologu absolutu dela universitatea din Budapest'a, a fostu denumitu de profesoru la institutulu pe-dagogicu din Gherl'a. — Li gratulamu la toti trei din anima — oftându-le deplinu succesu in nouele functiuni.

Glume. — **Oglinda schimbatóre.** — O dama câm in etate, dupa-ce se desceptà se cautà in oglinda si vediându-se reala, inchise ochii strigându cá 'sganulu: de-ar' fi in visu. — Mai târziu tencuindu-se si sulemenindu-se bine, se uità in ace'si oglinda esclamádu:

— Cum se schimba oglind'a ast'a!

La opera. — Unu domnisoru cântà dupa o primadona. — Vecinuluseuse uità odata, de dóue

ori chiorisiu, in fine ne mai poténdu rabdá, díse câm tare: „Bestia.“

— Nu, cum'á, domnule, mi-ai atribuitu mie acésta vorba?

— Nu, nu, ci acritiei acelei'á, care nu me lasa se te ascultu pe d-t'a.

— Ce esci tristu amice? —

„De secuestru-am datu.“

— Este cu potintia,

Tu îndetóratu? —

„De ce nu, acést'a

„Ti pare minune?“

— Se me credi, amice,

Cu moravuri bune,

Nu me miru de tine

Cà esti detóratu,

Ci de-acel'a care

Imprumutu ti-a dacu. —

Durere de inima la cusatóre.

Mari'a. Serman'a Iléna ér' patimesce de inima, — chiar' acum primí dela ea o scrisóre, in care me róga se o escusu la sta-pánulu, cà nu póte veni adi la cusutu, cà-ci are dorere de inima.

Elvir'a. Va fi avendu dá serman'a, pentru-cà adi sosescu ostasii din Bosni'a si are se se intélnésca cu iubítulu ei.